

Pravda a filosofie

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2000](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2000](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 2. 1. 2000

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 2. 1. 2000

Pravda a filosofie

Když se filosofie chce tématicky zabývat „Pravdou“ (tj. tím, co umožňuje a zakládá pravdivost jednotlivých výroků, názorů, myšlenek, ale také činů a programů), jsou její možnosti významně omezeny resp. vymezeny tím, že se musí řídit (spravovat) nároky (výzvami, apely) Pravdy samé. Tyto nároky mají ten bytostně určující charakter, že samy někam směřují a týmž směrem také ukazují a vedou toho, koho oslovují, na koho apelují a kdo je mocen a ochoten se jimi nechat vést a určovat. A protože Pravda směřuje do určitých situací a adresně k určitým lidem, musí se takový filosof nutně dostat do existenciálního dilematu: buď setrvá při svém úmyslu zabývat se filosoficky „pravdou“ samou, a pak to rozhodně nebude pravá Pravda, ale něco jiného; anebo se naopak nechá Pravdou přesvědčit a vést, a pak se musí se svým původním záměrem rozloučit a zaměřit se tam, kam ho nasměrovává Pravda sama. To by tedy znamenalo, že filosof vlastně o Pravdě nemůže vůbec mluvit, že o ní nemůže nic relevantního říci. To by ovšem byl nesprávný závěr, protože by byl stále ještě uzamčen v oné tradici myšlení a vypovídání, která má své kořeny ve starém Řecku. Když něco vypovídáme, když o něčem něco říkáme, vždycky také vypovídáme ještě o něčem jiném (např. také o sobě). Závěr tedy nezní, že o Pravdě nelze nic říci, ale jinak: o Pravdě můžeme něco platného a relevantního říci jen tak, že tématicky (předmětně) vypovídáme o něčem jiném, a že o Pravdě samé „vypovídáme“ pouze nepředmětně, za vědomého (a natrénovaného!) užití nepředmětných intencí. Z toho pak vyplývá, že seberozsáhlejší filosofický výklad o Pravdě bude po předmětně tématické stránce vskutku filosofií jako celkovým pojetím světa vůbec, přesněji jako pojetím veškerenstva vcelku, jako pojetím, které se i v každém detailu vztahuje k celku všeho, zatímco výpovědi přímo orientované k tématu „Pravda“ budou představovat cosi pro filosofii předmětně tématicky nedosažitelného a dokonce zapovězeného. Jediné, o čem filosofie může kompetentně něco vypovědět, když půjde o Pravdu samu, je filosofův (resp. člověkův) vztah k Pravdě, který byl ve starém Řecku pojmenován termínem FILIA, zatímco ve starém Izraeli termínem či lépe kořenem *’-m-n*, vztahujícím se jak na „to spolehlivé“, tak na naše „spoléhání“ na ně. Konkrétně to znamená, že žádná filosofická „alethologie“ není možná, ale že je možná „pisteologie“ jako zvláštní filosofická disciplína, zabývající se (při veškerém nezapomínání na celek) naším (lidským i filosofickým) vztahem resp. vztahováním se k Pravdě.

(Písek, 000102-1.)